

SAVET ZA ŠTAMPU

Komisija za žalbe

Br.105

24.9.2020.

Beograd

ZAPISNIK

Sa 104. sednice Komisije za žalbe, održane 24.9.2020. godine u 18 sati u Pres centru.

Prisutni članovi Komisije: Tamara Skrozza, Vlado Mareš, Ljiljana Smajlović, Dragan Đorđević, Zlatko Čobović, Zorica Višnjić, Snežana Andrejević, Vida Petrović Škero, Jelka Jovanović, Bojan Cvejić i Zoran Stanojević

Odsutni članovi Komisije: Snežana Andrejević

Ostali prisutni: Gordana Novaković, generalna sekretarka Saveta za štampu

Dnevni red:

1. Razmatranje žalbe Vojina Rakića na tekst objavljen u dnevnom listu „Politika“
2. Razmatranje žalbe Vojina Rakića na tekst objavljen u dnevnom listu „Blic“
3. Razmatranje žalbe Vojina Rakića na tekst objavljen u dnevnom listu „Kurir“
4. Razmatranje druge žalbe Vojina Rakića na tekst objavljen u dnevnom listu „Kurir“
5. Razmatranje žalbe Vojina Rakića na tekst objavljen u dnevnom listu „Alo“
6. Razmatranje žalbe Vojina Rakića na tekst objavljen u dnevnom listu „Dnevnik“
7. Razmatranje žalbe Vojina Rakića na tekst objavljen na portalu B92 net
8. Razmatranje žalbe Vojina Rakića na tekst objavljen na portalu Pink.rs
9. Razmatranje žalbe Vojina Rakića na tekst koji je objavio Tanjug
10. Razmatranje žalbe Vojina Rakića na tekst objavljen u dnevnom listu „Informer“
11. Razmatranje žalbe Vojina Rakića na tekst objavljen na portalu „Republika.rs“
12. Razmatranje druge žalbe Vojina Rakića na tekst na portalu „Pink.rs“
13. Razmatranje druge žalbe Vojina Rakića na drugi tekst objavljen u dnevnom listu „Informer“
14. Razmatranje treće žalbe Vojina Rakića na treći tekst objavljen u dnevnom listu „Informer“
15. Razmatranje druge žalbe Vojina Rakića na tekst objavljen u dnevnom listu „Politika“
16. Razmatranje druge žalbe Vojina Rakića na tekst objavljen na Tanjugu
17. Razmatranje žalbe Marka Lensa na tekst objavljen u dnevnom listu „Kurir“
18. Razmatranje žalbe Marka Lensa na tekst objavljen u dnevnom listu „Alo“
19. Razmatranje žalbe Marka Lensa na tekst objavljen u dnevnom listu „Večernje novosti“
20. Razmatranje žalbe Mirka Poledice na tekst objavljen na portalu „Glas zapadne Srbije“

21. Razmatranje žalbe Violete Marković na tekst objavljen na portalu „Glas zapadne Srbije“
22. Razmatranje žalbe Pavla Jelesijevića na tekst objavljen na portalu „Glas zapadne Srbije“
23. Razmatranje žalbe Željka Damjanovića na tekst objavljen na portalu „Glas zapadne Srbije“
24. Razmatranje žalbe Biljane Jovanić na tekst objavljen na portalu „Glas zapadne Srbije“
25. Razmatranje žalbe Milene Maslaćević i Slobodana Busa Vukajlovića na tekst objavljen na portalu „Glas zapadne Srbije“

Snimak sednice na: <https://www.youtube.com/watch?v=UAorBsx8WxM&t=18s>

Pre početka sednice članovi Komisije su obavješteni da je UNS za ovu sednicu delegirao Zorana Stanojevića, umesto članice Komisije Olivere Milošević, koja je zaposlena u „Politici“.

Komisija je najpre diskutovala o tome na koji način će razmatrati žalbe Vojina Rakića, budući da je sadržaj nekih tekstova potpuno identičan. Vlado Mareš je rekao da misli da se može voditi objedinjena rasprava o svim žalbama koje je Rakić podneo jer im je namera ista – kako da se naruži i kompromituje kritičar vlasti i da je razlika samo u načinu na koji su mediji odradili taj zadatak, koji je potpuno očigledan. Dodao je i da su tom smislu pokreće neka rasprava o tome šta je Unesko, bioetika i slična pitanja o kojima Komisija ne može ništa da zna, a koja su samo odvlačenje pažnju na drugu stranu. Bojan Cvejić je rekao da misli da treba da se napravi razlika između početnog teksta „Politike“ i teksta koji je preneo „Blic“, u odnosu na sve druge koji su vrlo tendenciozno preneli samo onaj deo koji njima odgovara, ne prenoseći, na primer, uopšte Rakićevu izjavu, koji je „Politika“ imala. Ljiljana Smajlović je naglasila da se „radikalno“ ne slaže da ocenim Vlade Mareša da - ako je neko kritičar vlasti, on je progonjen i tu nema o čemu dalje da se razgovara, jer je Vojin Rakić odličan primer kako i među kritičarima vlasti ima preveranata koji se lažno predstavljaju i koji obmanjuju i čitaoce i novinare i to vrlo uspešno dugo godina. Ona je rekla i da je u vreme dok je bila glavna urednica „Politike“ list objavljivao intervjue sa njim, predstavljajući ga kao šefa katedre Uneska, što on, sad je sasvim očigledno, nikada nije bio. Dodala je da kod nas ima ljudi koji su šefovi katedri Uneska, poput profesorke Dragičević – Šešić i da ona sigurno zna razliku između toga i nekoga ko je jednom bio na nekoj Uneskovoju konferenciji, kao i da ne postoji Unesko Pariz i Unesko Haifa, već postoji Unesko i nešto, što u kakvoj god da je vezi bilo sa Uneskom, više nije, jer ni Izrael nije u Unesku. Komisija, po njenom mišljenju, treba da se bavi tim pitanjem, tim pre što neki dobri mediji, kao N1, često ni ne kažu Vojin Rakić, već samo Unesko i uopšte ne smatraju da treba da svoje čitaoce da obaveste o tome da postoji bilo šta sporno u vezi sa njim. Jelka Jovanović je rekla da joj je neprihvatljivo da se koriste teške reči kao obmanjivači i lažni stručnjaci, bez obzira o kome je reč. Komisija je na kraju, jednoglasno odlučila da se žalbe podele u četiri grupe u okviru kojih će se voditi objedinjena rasprava.

1.i 2.Komisija je o žalbama na „Politiku“ i „Blic“ vodila objedinjenu raspravu, jer je „Blic“ preneo tekst iz „Politike“, za koji je podnosilac žalbe tvrdio da sadrži neistinitu informaciju da se Unesko ogradio od njega, kao i da je Kodeks prekršen time što nije objavljen njegov demanti, odnosno pismo šefa katedre za bioetiku u Haifi, kojim se potvrđuje da je Rakić šef katedre za bioetiku za Evropu. Tamara Skrozza je rekla da, po njenom mišljenju, Kodeks nije prekršen, da su joj argumenti izneti u odgovoru na žalbu dovoljni i da je list uradio sve što je u datim okolnostima moglo da se uradi. Kako Rakić to doživljava je „drugi par opanaka“ i nije na Komisiji da se o tome izjašnjava. Istog mišljenja bila je i Zorica Višnjić, koja je rekla da postoji opravdan interes javnosti da zna da li taj čovek pripada Unesku ili ne i da je samo pitanje dobrih ili loših namera, kako je koji medij obradio tu temu. „Politika“ je imala, kako je rekla, veoma ozbiljan pristup temi, imala je više izvora, veoma je važno i to što je demantovala pisanje drugih medija da je protiv njega pokrenuta istraga, kao i da o dobroj nameri svedoči i to što su mu odgovori dostavljeni na autorizaciju. Dodala je da je ovo veoma teška tema, da je potreban ogroman rad da se utvdi šta je tačno, jer i njegovi odgovori to dodatno otežavaju. Vida Petrović Škero je rekla da je za nju veliko pravno pitanje da li, ako je država izašla iz Uneska, katedra koja je u toj državi ranije osnovana postoji ili ne postoji i da je to pitanje koje će Komisiju mučiti sve vreme. Ona je takođe rekla da će glasati da Kodeks nije prekršen, a da bi jedini problem mogao biti naslov teksta koji je „malo jači“. Ljiljana Smajlović je rekla da, kada se već govori o tome da li je važno da li su namere novinara dobre, ako je ono što pišu istina, treba imati u vidu sledeće: čak i da se pođe od pretpostavke da Vojin Rakić nije znao da nije predstavnik Uneska, da je poverovao nekome u Haifi ko ga je obmanuo, on je u međuvremenu obavešten, iz Pariza mu je poslat dopis u kojem ga Unesko moli da ne koristi njihove ime, a on i dalje tvrdi da je ekspert Uneska i da su svi drugi lažovi. Zoran Stanojević je naveo da mu je tekst u „Politici“ pružio uvid u sve činjenice i da, kao čitalac, može da proceni na čiju stranu će stati. Nije, kako je, objasnio, primetio da se u tekstu čitoacima nešto sugerše. Problem su, međutim, ostali tekstovi u drugim medijima, koji su preneli samo one delove koji nisu netačni, ali nisu preneli sve, pa je veliki problem upravo to biranje šta će se preneti. Po mišljenju Zlatka Čobovića Komisija ne treba da se bavi odnosom Uneska i Haife, već time da li je „Politika“ ovim tekstom prekršila Kodeks. Naveo je da tekst u tom listu počinje sa tim da im je u Unesku „direktno rečeno“ da ne postoji katedra za bioetiku za Evropu i da Vojin Rakić nije njen šef, ali je nejasno kako je to potvrđeno – da li je reč o izjavi ili o saopštenju, kao i da bi voleo da je u „Politici“ video faksimil tog dopisa, da se vidi ko je to potpisao. Dalje, tekst je kontradiktoran, „Politika“ je krenula u dobrom pravcu jer je pozvala Rakića, ali je svojim komentarima ispod njegovih odgovora skrenula sa tog puta i onda se dogodilo da se u tekstu najpre konstatuje da ne postoji Uneskova katedra za bioetiku, a potom autor teksta kaže „nesporno je da ova katedra postoji pri Univerzitetu Haifa, ali je nije moguće naći na zvaničnom sajtu Uneska“. Ako Unesko ne priznaje tu katedru, onda ona ne bi smela da koristi ni logo, ni ime, a na dopisu iz Haife vidimo da očigledno koristi i ime i logo. U vezi sa antrfileom u kojem je objavljen demanti, koji to zapravo nije, jer je reč o pisma iz Haife, koje je u stvari potvrda koja ima šest tačaka, od čega je u „Politici“ objavljena jedna rečenica i to uz komentar da nema objašnjenja o odnosu Haifine katedre i Uneska. Rakić je, dan kasnije, po Čobovićevom mišljenju opravdano, ocenio da ima razloga da pismo iz Haife ponudi u vidu demantija u celini za objavljivanje, što list nije uradio, čime je prekršio ne samo Kodeks, već i Zakon o javnom informisanju i medijima i to članove 83 i 97, koji kaže da se odgovor objavljuje u celini i bez izmena. Vlado Mareš je takođe smatrao da prekršen Kodeks, te da deli uverenje žalioca da se tekst u „Politici“ suštinski ne razlikuje od tekstova koji su objavili tabloidi. Rekao je i da misli da je čitava priča o Unesku i Haifi

„kukavičije jaje“ koje se podmeće da odvuče pažnju. Državne novine „Politika“ su, po njemu, odradile nešto što je bilo temeljna stvar za dalje tekstove u tabloidima. Nakon rasprave, za odluku da nije prekršen Kodeks glasalo je sedam članova Komisije, a tri protiv, pa nije bilo potrebne većine za odluku. Jelka Jovanović je ukazala da se mora naći mehanizam da se ubuduće izbegne situacija da Komisije ne može da donese odluku, ali je podstila i na to da je, po žalbi Ivana Radovanovića, ranije odlučeno da je „Danas“ prekršio Kodeks, jer nije objavio ceo odgovor, pa je takva odluka morala biti doneta i u vezi sa ovom žalbom, jer „Politika“ takođe nije objavila ceo odgovor. Dodala je da je to principijelno pitanje. Ljiljana Smajlović je na to odgovorila da ovde nije reč o demantiju na tekst, nego o tome da je Rakić tražio da se u celini objavi dopis iz Haife.

Prilikom glasanja za to da li je „Blic“ prekršio Kodeks, šest članova Komisije je smatrao da nije, a četiri da jeste, pa ni u ovom slučaju nije bilo potrebne većine. Ljiljana Smajlović je naknadno istakla i da je Zlatko Čobović imao dva veoma značajna zapažanja, na koje „Politika“ nije umela ili nije htela da odgovori. Rekla je da je svakako trebalo objaviti faksimil dopisa iz Uneska, kao i da je ostalo nejasno kako je B92 došao do infomacije da se vodi istraga. Ona je rekla da je upoznata sa načinom rada redakcije lista „Politika“, da se tekstovi najavljuju i u rubrici i na kolegijumu, sada verovatno viberom, da je dobar deo redakcije morao biti upoznat sa tim da je „Politika“ zatražila odgovor Uneska na tvrdnje Vojina Rakića i da su mnogi iz „Politike“, i svi urednici, saznali za demanti iz Uneska čim je stigao u redakciju, dakle i pre nego što je „Politika“ o tome objavila tekst. Neko je iz „Politike“ podelio tu infomaciju redakcijom B92 i/ili redakcijama drugih provladinih medija, koji su onda odlučili da to prvi objave. Objavili su nešto što su načuli i tako se, verovatno, u tim drugim medijima pojavila infomacija o navodnoj istrazi.

2. Komisija je vodila objedinjenu raspravu i o dve žalbe na „Kurir“. Kurir je takođe objavio infomaciju da je protiv Rakića pokrenuta istraga, ali i njegov demanti. On je, međutim, podneo i drugu žalbu, jer je u novom tekstu ponovljeno da se lažno predstavljao. Zlatko Čobović je rekao da će u slučaju prvog teksta glasati da nema prekršaja Kodeksa, zbog toga što je objavljen demanti. Sa njim se saglasila većina članova Komisije, ali je za odluku da Kodeks nije prekršen glasalo sedmoro članova Komisije, dok su tri bila protiv, pa nije bilo potrebne većine za odluku. Većine nije bilo ni za odluku o drugoj žalbi, jer je po pet članova Komisije glasalo i „za“ i „protiv“. Tamara Skrozza je ocenila da je problem što je Komisija dobila jako veliki broj i žalbi i Rakićevih pisama, da je jako teško snaći se u tom galimatijasu, te da bi ubuduće trebalo uvesti neka ograničenja u pogledu toga kako žalbe treba da izgledaju. Ljiljana Smajlović je dodala da je problem i u tome što Rakić u svakom pismu doda po neku novu laž, dok je Zlatko Čobović naveo da su sve žalbe tipske i da su ponegde pogrešni i nazivi medija i datumi kad su tekstovi objavljeni. Vida Petrović Škero je rekla da u treba naglasiti da je Komisija u situaciji da ne može da donese odluke jer se zloupotrebljava pravo na žalbu i da podnosiocu treba skrenuti pažnju da u svakoj žalbi mora da precizira na šta se žali, a ne da u 17 žalbi navodi samo poglavlja Kodeksa, jer Komisija nije istražni sud i ovako dolazi u situaciju da mišljenja ostaju podeljena.

5-9. Komisija je objedinjenu raspravu vodila o ovim tačkama, jer je svim tekstovima zajedničko to da prenose delove teksta iz „Politike“, ali uz tvrdnju da se protiv Rakića u Unesku vodi istraga. Zoran Stanojević je rekao da je njemu problematično to što se u svakom od ovih tekstova dodaje još po nešto, a da je sasvim legitimno da se mediji bave time da se on lažno predstavlja ili ne. U ovim slučajevima je nejasno o čemu je zapravo reč kada se napiše

istraga, da li je to upotrebljeno samo kolokvijalno, jer suštinski Unesko ni ne može da vodi istragu protiv nekoga ko i nije iz te organizacije, mogao bi eventualno da ga tuži što zloupotrebljava njihovo ime. Ljiljana Smajlović je rekla da medij koji je prvi objavio tu infomaciju B92 net nije to mogao da sazna, već su verovatno nešto načuli. Vida Petrović Škero je postavila pitanje – šta je Tanjug, odnosno da li Komisija treba da odbaci žalbu na medij koji ne postoji, ali je većina smatrala da o tome mora da se odlučuje jer Tanjug objavljuje infomacije, to utiče na nekoga i može nekoga da povredi. Komisija je, po završetku diskusije, jednoglasno odlučila da su svim ovim tekstovima prekršene tačke 1,2, 4 i 5 Poglavlja I i tačka 3 Poglavlja V.

10-14. Pošto je reč o žalbama koje sadrže tvrdnje iznete u tekstu u Informeru o kojem je Komisija odlučivala na prethodnoj sednici, Komisija je jednoglasno odlučila da su prekrešene iste tačke Kodeksa kao u tom tekstu.

15-16. Objedinjena rasprava vođena je i o tekstovima kojima se prenosi izjava Aleksandra Vučića o tome da se Vojin Rakić lažno predstavlja. Zoran Stanojević je rekao da nije svejedno čija se izjava prenosi, da li je reč o nekom građaninu koga citiramo samo da bi potvrdio ono što novinar želi da kaže, ili o državnom zvaničniku, čija izjava treba ostane zabeležena, između ostalog i da kasnije ne bi mogao da kaže – ja to nikad nisam rekao. Jelka Jovanović je rekla da je samo delimično saglasna sa ovim stavom, jer je svaki medij odgovoran za sve što objavljuje, bez obzira o čijoj je izjavi reč, pošto se izborom onoga što će se preneti sugerise nešto i utiče na javno mnjenje. Vlado Mareš je rekao da se ovo ništa ne razlikuje od sad već uobičajenog manira da se iz medija predsedniku dobaci neko pitanje, a on reaguje – ili je taj lopov ili lažov.... On tako komunicira sa javnošću, a mediji ne reaguju na tu „infantilnu brutalnost koja nam se servira“. Zoran Stanojević je rekao da ima izjava koje bi neki voleli da nisu izgovorili, da su neki ljudi smenjeni zbog nečega što su rekli, te da je jako važno da se sve te izjave zabeleže i da ostanu za istoriju. Komisija je potom sa osam glasova „za“ i dva „protiv“ odlučila da nije prekršen Kodeks.

17-19. Komisija je u objedinjenoj diskusiji razmatrala žalbe Marka Lensa koji se žalio zbog načina na koji su mediji izveštavali o smrti njegove majke. Komisija nije imala nikakvu dilemu da su i on i njegova majka u tekstu učinjeni prepoznatljivim i da im je time narušena privatnost. Komisija je zato jednoglasno odlučila da su u sva tri teksta prekršene tačka 5 Odeljka IV i tačke 1 i 2 Odeljka VII.

20-25. O šest žalbi koje se odnose na ukupno tri teksta, Komisija je raspravljala zajedno, odlučivši da se odluke donose za svaki od tri teksta, a ne za svaku žalbu, budući da se one odnose na iste tekstove. Bojan Cvejić je rekao da su tekstovi toliko neprofesionalni da je suviše i raspravljati o njima, dok je Zlatko Čobovoć dodao da je u odnosu na Violetu Marković Kodeks prekršen i time što njen demanti nije objavljen u skladu sa Kodeksom novinara i članom 97 Zakona o javnom inforisanju i medijama, jer je skraćen i „prepakovan“. Tamara Skrozza je rekla da je ona u ovakvim slučajevima tradicionalno uzdržana, jer ne želi da učestvuje u tom lokalnom ratu, koji već dosta dugo traje i gde unapred zna da sad sledi šest žalbi druge strane. Vlado Mareš je rekao da će on, iz istog razloga, glasati da Kodeks nije prekršen i da će to raditi uvek u ovakvim situacijama, jer je to jedini način ta takve žalbe prestanu da stižu. Komisija je sa osam glasova „za“, jednim „protiv“ i jednim „uzdržanim“ odlučila da su prekršene tačke 2,4 i 5 Poglavlja i tačka 6 Poglavlja IV.

Članovi Komisije su ukazali i na to da bi Upravni odbor Saveta za štampu trebalo da reaguje na pretnje vlasnika portala „Glas zapadne Srbije članovima Komisije- da će ih tužiti ukoliko ne donesu odluku u njegovu korist.

Sednica je završena u 19.55 sati.

Zapisnik vodila

Gordana Novaković

Predsedavajući

Vlado Mareš